

Деякі питання здійснення систематизації законодавства, проблеми та можливі шляхи їх вирішення.

Як відомо, систематизація законодавства – засіб реформування, упорядкування законодавства, зведення його до певної внутрішньоузгодженої системи. За допомогою систематизації законодавства усуваються недоліки, повтори, застарілі норми тощо. Це процес зведення актів законодавства до єдності шляхом внутрішньої та зовнішньої обробки їх змісту.

На сьогодні є багато різноманітних нормативно-правових актів, до яких постійно вносяться зміни та доповнення, що зумовлює необхідність проведення системної роботи у плані їх узгодження та приведення у відповідність.

При цьому варто зауважити, що сьогодні основна увага здебільшого привернута до питань вдосконалення загальнонаціонального законодавства. У той же час, до такої значної складової в системі нормативно-правових актів, як регіональне законодавство, зокрема у плані своєчасної та належної їх систематизації, достатньої уваги не приділяється.

У зв'язку з цим варто зазначити, що пересічні українці значною мірою при вирішенні своїх повсякденних життєвих питань керуються конкретними нормами саме регіонального законодавства (наприклад, здійснення оплати за житлово-комунальні послуги, влаштування дітей до закладів дошкільної освіти, отримання медичних послуг тощо).

Успішному вирішенню питань систематизації законодавства на регіональному рівні сприяло б належне врегулювання безпосередньо на законодавчому рівні питань щодо нормативно-правових актів.

Так, відповідно до норм Конституції України на законодавчому рівні давно мало б бути врегульовано чимало питань.

Зокрема, відповідно до статті 57 Конституції України на рівні закону мали б бути врегульовані питання щодо доведення до відома населення нормативно-правових актів, що визначають права і обов'язки громадян.

У свою чергу, відповідно до статті 117 Конституції України законодавцем мали бути врегульовані питання щодо порядку реєстрації нормативно-правових актів міністерств та інших центральних органів виконавчої влади.

Проте, дотепер необхідних законів не прийнято, відповідні питання у деякій мірі врегульовані лише на рівні підзаконних або відомчих актів.

Потребує також врегулювання питання щодо прийняття рішень нормативного характеру органами місцевого самоврядування, встановлення єдиних підходів у питанні нормопроектувальної техніки, яке дотепер здебільшого ґрунтується на усталеній практиці нормотворення.

Стосовно питань здійснення систематизації законодавства, варто зазначити, що вони також потребують належного унормування.

На даний час окремі завдання із здійснення систематизації законодавства юридичною службою міністерства, іншого центрального органу виконавчої влади та їх територіальних органів, місцевих державних адміністрацій, а також державного підприємства, установи та організації визначено лише нормами Загального положення про юридичну службу міністерства, іншого органу виконавчої влади, державного підприємства, установи та організації, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 26.11.2008 № 1040 (далі – Загальне положення).

Відповідно до Загального положення юридична служба міністерства, іншого центрального органу виконавчої влади та їх територіальних органів, місцевих державних адміністрацій веде облік актів законодавства і міжнародних договорів України, забезпечує підтримання їх у контрольному стані та зберігання (підпункт 18 пункту 10), збирає інформацію про офіційне оприлюднення актів законодавства в друкованих виданнях (підпункт 19 пункту 10), а також переглядає разом із структурними підрозділами органу виконавчої влади нормативно-правові акти та інші документи з питань, що належать до його компетенції, з метою приведення їх у відповідність із законодавством (підпункт 5 пункту 10 Загального положення).

Водночас, форм ведення обліку актів законодавства і міжнародних договорів України, а також способів забезпечення підтримання їх у контрольному стані та зберігання законодавством не визначено.

Окремі фрагментарні згадки про форми ведення такого обліку, а також підтримання у контрольному стані актів законодавства і міжнародних договорів України містяться лише у Примірній програмі проведення перевірок стану правової роботи та систематизації законодавства в міністерствах, інших органах виконавчої влади, на державних підприємствах, в установах, організаціях та державних господарських об'єднаннях, затвердженій наказом Міністерства юстиції України від 11.03.2013 № 403/5.

Таким чином, на сьогодні немає чіткого законодавчого визначення порядку щодо обліку актів законодавства і міжнародних договорів України, підтримання їх у контрольному стані та зберігання, а також збирання інформації про їх офіційне оприлюднення.

Стосовно термінів перегляду власних актів з метою їх приведення у відповідність із законодавством, що динамічно змінюється, у чинних на сьогодні законодавчих актах взагалі не згадується.

Відсутність чітко встановлених законодавством способів забезпечення обліку і підтримання у контрольному стані та зберігання актів законодавства і міжнародних договорів України призводить на практиці ведення юридичною службою скоріше часткового, не системного моніторингу актів законодавства, зведення в окремих випадках усієї роботи із систематизації законодавства лише до перегляду змін в інформаційно-правових системах (наприклад, «ЛІГИ:ЗАКОН»), до несвоєчасного внесення змін до власних нормативно-правових актів.

Наприклад, статтю 20 Закону України від 10.12.2015 № 889-VIII «Про державну службу» було визначено кваліфікаційні вимоги до осіб, які претендують на вступ на державну службу (закон набрав чинності з 1 травня 2016 року). У контексті цього відповідні зміни у Загальному положенні у частині кваліфікаційних вимог до спеціалістів юридичної служби органу

виконавчої влади були внесені Кабінетом Міністрів України тільки 22.09.2016, зокрема постановою № 670 «Про внесення змін до Загального положення про юридичну службу міністерства, іншого органу виконавчої влади, державного підприємства, установи та організації».

Приведення ж у відповідність із названим Законом місцевих актів тривало аж до 2018 року.

Такий стан є неприпустимим та зумовлює привернення уваги до здійснення належного виконання юридичними службами вимог підпункту 5 пункту 10 Загального положення, відповідно до якого має здійснюватись перегляд разом із структурними підрозділами органу виконавчої влади нормативно-правових актів та інших документів з питань, що належать до його компетенції, з метою приведення їх у відповідність із законодавством.

З урахуванням постійних змін до актів законодавства України та проведення адміністративної реформи, важливим завданням для юридичних служб є забезпечення системної роботи щодо перегляду та приведення у відповідність власних нормативно-правових актів.

Небхідно зазначити також, що питання забезпечення державних органів, підприємств, установ, організацій офіційними виданнями Міністерства юстиції України також потребує належного нормативно-правового врегулювання.

Отже, сподіваємось на привернення уваги до цих питань наших законотворців.

До їх нормативно-правового вирішення пропонуємо юридичним службам місцевих органів влади, державних підприємств, установ та організацій взяти за основу практику, відповідно до якої: за відслідковуваною інформацією щодо прийняття нових, внесення змін до чинних актів законодавства чи реорганізації державних органів - юридична служба аналізує прийнятий акт та за необхідності складає план перегляду власних нормативно-правових актів, погоджує його з керівником установи та доводить його до відома відповідних структурних підрозділів.

Важливим вбачається також визначення конкретних строків та встановлення контролю за реалізацією структурними підрозділами визначених заходів.

Запровадження юридичними службами такої практики дозволить підтримувати регіональне законодавство в актуальному стані.

Головний спеціаліст відділу систематизації
законодавства, правової роботи
та правової освіти Управління реєстрації
нормативно-правових актів, правової
роботи та правової освіти

І. С. Заграй